

Københavns Bygningskommision og brandsikre Konstruktioner

-

Tidsskrifter

Arkitekten. Tidsskrift for bygningsvæsen. 1899. 17.marts

1899

min Udtalelse om »A. A.«s tilvungne Førestilling, som meget rigtigt har styrket de akademiske Arkitekters Stilling, men sandelig ikke de ikke-akademiske.

Hr. G—n. har dernæst fundet paa, at jeg ikke skulde ansé Teatre, Kirker, Banker, Koncertlokaler etc. som Bygninger, der fordre fuld saa stor teknisk Indsigt, som det at bygge et borgerligt Hus. Det er mig umuligt at finde Begrundelse i min Artikel for Hr. G—n. til dette Paahit, derimod fremgaar det tydelig i min Artikel, at jeg ikke finder nogen Grund til at frakende en Mand Navn af Arkitekt, fordi han udelukkende eller næsten udelukkende giver sig af med Opførelsen af borgerlige Huse.

Endvidere har Hr. G—n. læst sig til hos mig, at »A. A.« er bleven opfordret til at medvirke ved Revisionen af Københavns Byggeslov. Det har jeg aldeles intet udtalt om og saa vidt jeg ved, har vedkommende Fællesudvalg heller ikke henvendt sig til »A. A.«, men jeg antog det for givet at Foreningen, naar den engang blev færdig med sin Betænkning om denne Sag, som den nok i Aarevis har spekuleret over, da vilde tilstille Fællesudvalget den, saafremt da ikke sidsnævnte er bleven færdig med sit Arbejde forinden.

Saadan bliver Hr. G—n. ved med sit Hastværkslæseri; der er muligvis endnu mere end det ovennævnte at rette, men dette er vistnok mere end tilstrækkeligt for »Arkitekten«s Læsere. Nogle Ord om Sagens Realitet ere sikkert mere paa deres Plads her.

Som ovenfor antydet, mener Hr. G—n. et Steds i sit Indlæg at »A. A.« og *Faget* (d. v. s. Arkitektstanden) ere det samme og andet Steds puster han »A. A.« op til at rumme *det store Flertal* af Arkitektstanden. Det kan naturligvis ikke nytte at henvise Hr. G—n. til et ganske nøgternt Gennemsyn af Københavns Vejvisers Fagregister over Arkitekter eller Provinsvejviseren, for selv om disse praktisk ædruelige Haandbøger komme til det stik modsatte Resultat, klarer Hr. G—n. sig, som man kan se af hans Indlæg, i en Haandevending med den Erklæring, at de fleste saakaldte praktiske Arkitekter kun ere at ligne ved Kvaksalvere og Statister. Det er i Sandhed nedtrykkende for hele den Stab af ikke-akademiske Kræfter, der tro at arbejde som Arkitekter i den danske Byggevirksomheds Tjeneste, ærligt og redeligt, hver efter sine Ævner og sine Anlæg, saadan med ét at blive reducerede til Skadedyr eller Umuligheder lige med et Slag. Den eneste Trøst er den, at Hr. G—n. allernaadigst under dem den beskedne Titel af *Bygmestre*. Blot Hr. G—n. yderligere vilde være saa gavmild at fortælle os hvorved det fremmede Ord »Arkitekt« oversættes paa Dansk, eller hvilken eminent Forskel, der er paa det og paa det danske Ord »Bygmester«.

A—r.

Københavns Bygningskommission

og

brandsikre Konstruktioner.

(Med Illustrationer.)

Det er ret rigoristiske Bestemmelser, Københavns Bygningskommission i den senere Tid har grebet til for at for-

øge Jærnkonstruktionernes Brandsikkerhed. Den tilsyneladende Angst for, at der skal indtræffe en Katastrophe, er nærvædet at drive Kommissionens Forsigtighedsforanstaltninger ud over Rimelighedens Grænser. Det er ikke nok med, at alle fritliggende Dragere i indvendige Rum forlanges beskyttede med Rabitzværk, anbragt i 1½ Tommes Afstand fra Jærnet, nu skal ogsaa en sølle Drager over en Vinduesaabning, der er større end 2 Alen og 18 Tommer, pakkes ind i Rabitzværk, uagtet det er aldeles usandsynligt, at Jærndragere beliggende i Façademure klods op ad Yderluften skulle kunne blive saa stærkt ophedede, at de med deres forholdsvis korte Længder ville kunne blive Genstand for nogen som helst Udvidelse, der kan have ødelæggende Indflydelse paa Murværkets Stabilitet. Det er jo dog ikke i Butikkernes store Udstillingsvinduer, at Varer opstables i saadanne Mængder, at en eventuel Ildebrand vil forårsage saa ødelæggende Indvirkning paa Murværkskonstruktionerne, at der er Fare for en øjeblikkelig Katastrophe. Det er et i højeste Grad upraktisk Syn, der gør sig gældende hos de bestemmende Bygningsmyndigheder, naar de forlange akkurat samme Forsigtighedsregler gennemførte med Hensyn til Sikring af Jærnkonstruktionerne mod Brandfare, hvad enten disse Konstruktioner ligge i Façademurene eller de ligge indenfor disse, i Bygningens Midte, hvor en opstaaende Ildebrand dels vil kunne frembringe en langt større Varmepaavirkning og dels vil være vanskeligere at faa Bugt med end paa førstnævnte Sted, over de store moderne Butiksvinduer.

Den samme Rigorisme, der gør sig gældende fra Bygningskommissionens Side i ovennævnte Forhold kommer ogsaa frem paa andre Maader. Blot en Smule Jærnkonstruktion titter frem et eller andet Sted, straks er Bygningskommissionen der med sit Rabitzværk. Et ganske interessant og lærerigt Eksempel herpaa fortjener at anføres.

Sidste Efteraar agtede en Mand her i Byen at bygge sig en af de nu temmelig almindelige Forretningsbygninger, og da han gerne vilde have den i enhver Henseende solid og tidssvarende — altsaa ogsaa brandsikker —, mente han det rigtigst at udføre Etageadskillelserne af Staalbjælker med støbte Betonkapper imellem. Bjælkelaget bares af en Række *fritliggende* Staaldragere. Ikke alene disse Dragere forlangte nu Bygningskommissionen — meget rimeligt — beklædte med Rabitzværk, da de laa helt frit tilgængelige for Ildens Paavirkning, men ogsaa de af Beton indesluttede Bjælker, hvoraf kun Undersiden af den nederste Flange stak frem, skulde hver og en have deres Rabitzbeklædning i 1½ Tommes Afstand fra Jærnet. Bekostningen hermed i Forbindelse med andre af dette Forlangende følgende Ubehageligheder, saasom den vanskelige Anbringelse, Lokalernes tilsyneladende ringere Højde etc. foranledigede Bygherren til i Stedet for de efter hans Formening brandsikre Etageadskillelser at anbringe almindelige Træbjælkelag. Altsaa, fordi Bygningskommissionen tog saa upraktisk paa Tingene, at den ikke kunde eller ikke vilde se Forskellen mellem den Brandfare de fritliggende Dragere og de indesluttede Bjælker vare udsatte for, opførtes der i Stedet for et tidssvarende, solidt, brandsikkert Hus et ganske almindeligt do. af den gamle velbekendte Type, men ulige mere brandsikkert.

Det vilde vist ingen Skade være til, om vor gode

gamle Bygningskommission fik en Omordning, saaledes at virkelig praktiske Hensyn gjorde sig noget mere gældende i dens Bestemmelser og Afgørelser end det med dens nuværende Sammensætning er Tilfældet. Det synes jo, som om Jærnets Anvendelse ved Bygningskonstruktioner paa en-

have set ophængt hos adskillige Bygningsmyndigheder et smukt indrammet Billede*) af førnævnte Begivenhed, formodentlig for at man vedkommende til alvorfuld Kamp mod fremstormende moderne Letsindigheder.

Naa, Geværfabrikkens Brand er jo, heldigvis, en i sin

Varehus i Frankfurt a. Main.

(Efter en Ildsvaade.)

hver Maade skal vanskeliggøres og den fortsatte Benyttelsen af Træ i samme Øjemed lettes.

Hvad kan nu Grunden egentlig være til Bygningskommissionens Stilling til dette Spørgsmaal? Ja, vi have en til Vished grænsende Formodning om, at Branden i Hærens Geværfabrik paa Amager den 29. Juli 1892 spiller en meget væsentlig Rolle i denne Sag. Saaledes mindes vi bl. a. at

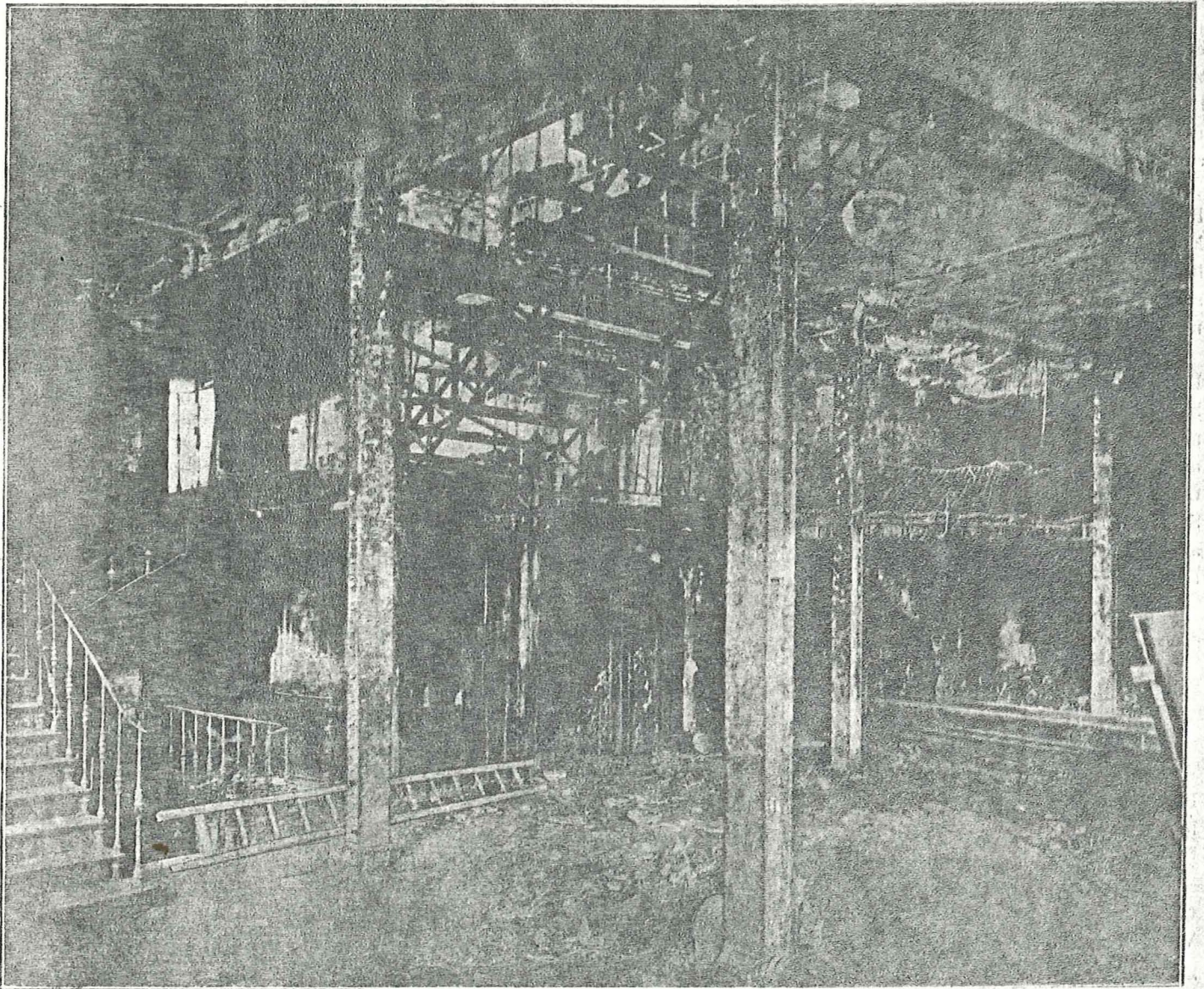
Art enestaaende Begivenhed her hjemme, og det er jo ganske naturligt, at Bygningskommissionen i sin Tid fandt Anledning til at lægge sig de Erfaringer paa Sinde, som kunde uddrages af det den Gang skete. Men Bygnings-

*) Vistnok samme Billede, hvoraf findes Gengivelse i *Arkitekten* for den 12. Decbr. 1894. Red.

kommissionen har Forpligtelse til ikke ensidigt, fremdeles at træffe sine Afgørelser paa Grundlag af, hvad der for snart en halv Snes Aar siden forefaldt, den maa ogsaa have Øjet aabent for den Fremgang Jærnbjælkefabrikationen siden da har gjort, ligesom den maa kende de Fremskridt, som enhver af de under den sorterende Virksomheder vinde Dag for Dag. Kort sagt, den maa helst følge med Tiden, saafremt den da skal være til Gavn for Byens Byggevirksomhed og ikke blot og bart en Hæmsko for den.

fæstede. Paa Undersiden af Gulvunderlagene var skruet Bølgeblikplader.

Branden, der opstod i Pibeværkstedet i Stueetagen gjorde Bølgeblikpladerne i Loftet glødende, hvorved Gulvunderlagene og Gulvene derover antændtes. Herefter forplantedes Ilden paa lignende Maade fra Skæfteværkstedet paa 1. Sal til Loftsrømmet, der var fuldt pakket med Træmaterialer og hvorved, som rimeligt er, hele Tagværket blev et Rov for Luerne.

Varehus i Frankfurt a. Main.

(Efter en Ildsvaade.)

Men det er ikke ganske at følge med Tiden, stadigvæk at tage Udgangspunkt fra hvad der skete ved Geværfabrikens Brand. Thi det maa vel erindres, at de i Geværfabrikken anvendte Jærn-Bjælker vare af en i Forhold til Nutidsfabrikationen tarvelig Kvalitet, ligesom Etageadskillelserne vare af en Beskaffenhed, der meget let gav en opstaaende Ildebrand frit Spillerum.

Etageadskillelserne, der hvilede paa fritliggende Jærndragere, bestode nemlig af fritliggende Jærnbjælker, som bare Gulvunderlag af Tømmer, hvortil Brædegulve vare be-

At Branden kunde gribe saa stærkt om sig og at Bygningens Murværk kunde tage saa megen Skade, som Tilfældet var, er ikke saa mærkeligt, naar man betænker, at Bygningens samtlige Jærn-Bjælker vare fuldstændig ubeskyttede mod Ildens Paavirkning, men mærkeligt derimod er det, at Bygningskommissionen under helt andre Forhold alligevel vedbliver at træffe sine Afgørelser paa Basis af denne Brands Tildragelser og disse sidstes Betingelser.

Man maa nemlig vel betænke, at der til Jærnkonstruktioner nu til Dags anvendes Staal-Bjælker af mindst 25 pCt.

større Modstandsævne end de i tidligere Tid brugte Jærn-Bjælker. Hertil kan naturligvis indvendes, at man jo ikke altid kan være sikker paa at faa Varer af den Kvalitet, som man er berettiget til at vente, men drejer det sig om større Partier, kan man jo udtage Prøver og lade disse undersøge. Desuden bør man altid sikre sig Leverandører, der levere reelle Varer eller som ere villige til at stille den fornødne Garanti. Det er saaledes værd at lægge Mærke til, at her paa Pladsen et større Firma i Jærnbranchen paa alle sine Priskuranter anfører, at Staalbjælker leveres med Kvalitetsgaranti.

Vi have søgt Underretning om, hvilke Resultater man er kommen til i Udlandet med Hensyn til Jærnkonstruktioners Modstandsævne i Ildbrandstilfælde og kunne derfor i Dag bringe Oplysninger (se hoesstaende Billeder) om en Forretningsbygning i Frankfurt a. Main, som har været Genstand for en hæftig Ildsvaade.

Den afbrændte Bygning var et meget stort Varehus. Begrundet paa de store Masser af brændbare Varer — Manufakturvarer —, der vare ophobede i Bygningen, stod Brandvæsenet fuldstændig magtesløs overfor Ilden, men saavel bærende Jærnkonstruktioner som Trappevanger m. m. modstode Ildens Paavirkning, hvilket tydeligt ses af Billederne.

Grunden hertil maa søges ikke alene i den fortrinlige Kvalitet, i hvilken Staalbjælker nu for Tiden kunne fabrikkeres men ogsaa deri, at man i Udlandet ved slige Beregninger altid tager berettigede Hensyn ikke alene til den døde Vægt, med hvilke Staalbjælkerne belastes, men ogsaa til Bjælkernes Elasticitet. Endvidere kunne vi i denne Sammenhæng oplyse, at meget forsigtige Beregnere sjældent anvende Bjælker, hvis Højder ikke ere mindst $\frac{1}{30}$ af Fritliggendet.

Københavns Industriforenings Martsudstilling.

Blandt de mange Udstillere, der i Aar møde op paa Industriforeningens Udstilling, er der særlig Grund til at henlede vore Læseses Opmærksomhed paa nogle enkelte, hvis Arbejder falde indenfor Byggeindustriens Rammer.

Straks tilhøjre for Indgangen findes *Herman Jepsens* Opstilling af Bygningsornamenter, Taarnspir, Kvistvinduer, Vaser, Kapitæler osv. udført efter Tegninger i Zink eller galvaniseret Jærn. De udstillede Genstande tage sig smukke og holdbare ud, og ere langt at foretække for, de mange slette tyske Bygningsornamenter, der komme hertil mellem Aar og Dag.

Smedemester Chr. *Christensen*, Hillerød, udstiller et smukt Smedejærns-Rækværk med forgyldte Ornamenter, Smedemester P. Chr. *Madsen* Raadhusstræde, foruden en stilfuld Buffet med Forsiringer i Smedejærn.

Blikkenslagermester L. C. *Uttenthal*, Rørholmegade, har en Samling Taarnspir uden Fløje, udført i Kobber og Zink.

Endelig udstiller Carl *Scheller* en større Samling Stenhuggerarbejder i Kalksten og Sandsten, udført med den Omhu og Dygtighed, der altid er et Kendemærke for de Schellerske Arbejder.

Byggepraksis.

(I København og Omegn).

Kristiansborgs Slots Genopførelse. Ved Landstingets 2. Behandling af Lovforslaget om forberedende Foranstaltninger til Genopførelse af Kristiansborg Slot vedtoges det af Hr. N. Hansen, P. G. C. Jensen og Steffensen stillede Ændringsforslag om at affatte § 2 saaledes, at Rigsdagens Lokaler kunne foreslaas opførte enten som en Del af den hidtilværende Slotsbygning eller i en særskilt Rigsdagsbygning. Desuden foresloges det, at Konkurrencen skal afholdes som en Skitsekonkurrence med 7 Præmier for de bedste Skitser varierende fra 1000 Kr. til 2500 Kr., Det til Konkurrencen bestemte Beløb forandres fra 33,000 Kr. til 25,000 Kr., og Summen 6 Mill. Kr., der er beregnet til Opførelsen kan forhøjes med indtil 1 Mill. Kr., saafremt der opføres en særligt Rigsdagsbygning.

Grundsalg i Hellerup. Murmester *Bram* har til *Barbar Jepsen* solgt ca. 3000 Kv. Al Jord beliggende ved Hellerupvejen for 17,000 Kr. mod, at Sælgeren efter Tegning opfører en Villa paa Grunden.

Gentofte-Ordrup Kommunes Vandværk. Sogneraadet for Gentofte-Ordrup Kommune har udsendt et foreløbigt Regulativ for det ny Vandværk, der er under Opførelse i Kommunen. Efter dette Regulativ vil enhver Grundejer, som ønsker Vand i sin Ejendom fra Vandværket have at betale aarlig 4 Øre pr. Kvadratalen, etagevis af de paa hans Grund værende, til Beboelse indrettede Bygninger, og endvidere 4 Kroner for hver Lejlighed i Bygningen. For Lejligheder, som kun bebos i Sommerhalvaaret, betales i Arealudgift 3 Øre pr. Kvadratalen og 3 Kr. pr. Lejlighed. Vil man have flere Vandhaner end en til hver Lejlighed, betales 4 Kr. aarlig for hver af disse. For en Vandhane i Gaarden betales 5 Kr. For Vand til Næringsbrug, Vanding af Veje og Haver o. desl. betales særskilt. Vandværket indlægger gratis Stikledning med Stophane til Bygningens Yderside. Begæringer om Vand indsendes inden 1. April d. A. til Gentofte-Ordrup Sogneraad. Indgives Begæringerne senere, maa Grundejerne selv bekoste Stiklednings Anlæg fra Hovedledningen. — Saa ganske billigt bliver vandet ikke, thi efter en løselig Beregning vil Vandskatten for en almindelig Villa løbe op til ca. 40 Kr. aarlig, men saa har man da ogsaa Udsigt til endelig at faa et anstændigt Brandvæsen i Kommunen.

Den ny Kirke i Hellerup vil med det første blive paabegyndt. Komitéen ejer ca. 30,000 Kr., Sogneraadet skyder de sidste 10,000 Kr. til; 20,000 Kr. forventes som Statstilskud, Resten, ca. 32,000 Kr., mener Komitéen at kunne indsamle medens Kirken er under Arbejde.

(I Provinserne).

Et nyt Teglværk ved Oddesund skal i Sommer anlægges. Aktiekapitalen, der er tegnet, udgør 150,000 Kr. Der er allerede begyndt Opførelse af forskellige Bygninger.

Good-Templarorde ens Bygning i Slagelse skal opføres af Murmestrene P. Hansen og Mads Nielsens for en Pris af 23,000 Kr. Udsmykningen er ikke iberegnet.

Ved Brejning har Oprettelsen af en Holdeplads med Billetsalgssted bevirket en epidemisk Spekulationsfeber. Der er solgt en Mængde Byggegrunde og paabegyndt Opførelse af en Række Bygninger. Det er navnlig Haandværkere fra Aarhus, der ere engagerede.

I Middelfart stige Byggegrundene svært i Værdi. En Grund paa 10,000 Kv. Al., der i Aaret 1894 overdroges til Kom-